

Wat zijn parabels?

In de literatuur maakt men een onderscheid tussen een gelijkenis, een parabel en een voorbeeldverhaal.

Een gelijkenis

En gelijkenis bestaat uit twee delen: een feitelijk gegeven en een beeld. Die worden met elkaar vergeleken. Het is een soort vergelijking waarbij meestal gebruik wordt gemaakt van het woordje 'zoals'. Zie het voorbeeld van de vijgenboom: Marcus 13:28-29.

Een parabel

Een parabel is een verhaal. Het wordt verteld in de verleden tijd. Het kent geen inleiding maar valt bij wijze van spreken met de deur in huis. Een parabel heeft dus een grote directheid in zijn mededeling. Het heeft heel herkenbare elementen maar tegelijk ook heel bevreemdende. Hierin ligt het grote verschil met de gelijkenis. Zie de parabel van de rentmeester: Lucas 16:1-9. Parabels zijn dus niet zomaar verhalen omdat ze over iets anders gaan dan dat waarover verteld wordt. In die zin is de parabel eerder familie van de metafoor. Dit is een stijlfiguur die over iets spreekt door te verwijzen naar termen die iets anders suggereren. Men laat iets verstaan door het niet letterlijk uit te leggen. Bijvoorbeeld 'hij kookt van woede'. Een metafoor zet associaties in gang die voor iedereen verschillend zijn. Toch begrijpt iedereen waarover het gaat. De verbeelding beïnvloedt het begrip. De zoektocht naar betekenis en zin gaat door omdat het niet eenduidig is. Toch blijft binnen een metafoor een bepaalde consensus in begrip mogelijk.

De parabel heeft eenzelfde metaforische aard. Ze kunnen echter op uiteenlopende manieren geïnterpreteerd worden. De meerduidigheid gaat bij een parabel over in pluriformiteit. Dit zorgt voor een ongemakkelijk gevoel bij wie zoekt naar heldere of eenduidige verklaringen of definitives. Een parabel intrigeert. Eerst is er herkenning. Men identificeert zich met het probleem. Er treedt een zekere instemming ten aanzien van het verhaal op. Maar dan volgt een punt van irritatie. Het verhaal loopt niet zoals men verwacht. Er treedt bij de toehoorder verzet op omdat duidelijk wordt dat er van hen iets gevraagd wordt. De mechaniek van de parabel zorgt voor een actieve betrokkenheid; de luisteraar komt voor een beslissingsmoment of keuze te staan. Hoe ingrijpender dit keuzemoment, hoe ongemakkelijker men de parabel ervaart. De parabel creëert ruimte om zelf conclusies te trekken. Al dan niet ingaan op deze uitnodiging tot verandering, wordt de verantwoordelijkheid van de toehoorder. Dit is een belangrijk verschil met het voorbeeldverhaal. Daar krijgt men de keuze, maar moet het voorbeeld nagevolgd worden. Met alle moraliserende consequenties van dien.

Het voordeel van de parabel is dat de luisteraar betekenissen kan aftasten en zo al doende iets ontdekt. Deze ontdekking is niet vrijblijvend. Ze stelt een vraag ten aanzien van het gedrag. De parabel is een krachtig instrument om mensen iets nieuws te laten ontdekken en hen tot verandering te stimuleren. Die verandering of bekering wordt via een ongemakkelijke boodschap in kaart gebracht en aan de luisteraar aangeboden met een groot respect voor de vrijheid van de toehoorder. Het is vooral een uitnodiging om na te denken over het ongerijmde dat verteld wordt. Dit betekent dat men de autoriteit van de tekst niet zomaar aanvaardt. Men moet in actie komen, iets met de tekst gaan doen. Dit kan ook neerkomen op de tekst de rug toekeren. Feit is dat dit ingaat tegen de meester-leerling houding: men moet zelf de zin achter een tekst gaan zoeken en dit zal tot een gedragsverandering leiden. De parabel zet dus aan om kritisch te luisteren of te lezen. De tekst lezen of beluisteren kan dan een geëngageerde ontmoeting worden.

Alain Pringels,
dramaturg Toneelgroep De Appel

Bron: Paul Kevers, *Ongemakkelijke woorden van Jezus*, Uitgeverij Acco, 2011